

Program d'activitad 2009 – 2012

visiuns - intenziuns - incaricas

M E S S A D I

dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Controla ed actualisaziun

Cuntegn

	Classificaziun	Actualisau ils 23.01.2012	
		Realisaziun previu	exequiu
0. Activitad en general e renovaziun dallas structuradas			
Dus temas prioritars: La renovaziun dallas structuradas e la situaziun economica e finanziaria			
‡ <i>Disposiziuns legislatorias:</i>			
- Adattaziun da tuttas leschas e reglamentaziuns alla nova constituziun	1	09/12	
✓ Publicaziun dalla collecziun da leschas (sistem electronic) realisau	1	2009	2010
- Reglament per la direcziun communal	2	2012	
- 013 Regulativ d'indemnisaziun	1	2012	
✓ 014 Regulativ davart il lungatg official (revisiun buca necessaria)	1	2012	
- Regulativ per il personal communal	1	2012	
- Lescha davart ils dretgs politics (revisiun parziala)	1	2012	
✓ Nova ulivaziun da finanzas	2	2010	2010 refusau
‡ <i>Disposiziuns cassadas:</i>			
✓ 015 Regulativ per la cumissiun da gestiun	1	2008	2009
✓ 018 Statuts e lescha davart la recepziun da burgheis	1	2008	2009
✓ 760 Regulativ per il survetsch da lavinas	1	2008	2008
✓ 761 Disposiziuns executivas davart il reglament dil survetsch da lavinas	1	2008	2008
✓ 910 Regulativ per il menaschi finanziel	1	2008	2008
0.1 ✓ La situaziun finanziaria ed economica	2	09/12	
0.2 Renovaziun dallas structuradas politics	2	09/11	
✓ Reponderaziun dallas incaricas dils vischinadis (cumissiun speciala)	1	2011	2011
1. Collaboraziun intercomunala			
‡ <i>Disposiziuns legislatorias:</i>			
✓ Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi: Revisiun dils statuts	1	2009	2009
1.1 Dalla visiun alla realisaziun - ina vischnaunca en Sursassiala	2		
1.2 ✓ Regiun Surselva	1		2011
1.3 ✓ Cussegl da cumin	1		2011
1.4 ✓ Conferenza dils presidents comunals	1		2011
1.5 ✓ Uffeci funsil e civil	1	07/08	07/08
1.6 Forestalesser	1		
1.7 Scolaresser	2		
1.8 ✓ Corporaziun Pumpiers Sursassiala	1	2008	2008
1.9 ✓ Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi	1	2009	2009
1.10 Sanadad - Casa da tgira Sursassiala - Center da sanadad	1	09/13	
2. Scolaziun			
‡ <i>Disposiziuns legislatorias:</i>			
- 210 Revisiun dalla lescha da scola	2	2012	
- 211 Revisiun digl uorden disciplinar	2	2012	
- Directivas per la direcziun da scola	1	2011	
2.1 Reorganisaziuns necessarias	2		
2.2 Center da scolaziun e cultura	2		

Legenda: Classificaziun: 1 en execuziun ni exequiu; 2 exnum necessari; 3 previu; 4 giavischeivel

	Classificaziun	Actualisau ils 23.01.201	
		Realisaziun previu	exequiu
3. Giuventetgna - cultura e temps liber			
3.1 ✓Premi Desertina (eleger nova cumissiun)	1	2012	
3.2 ✓Engaschament per la giuventetgna (localitads - SIGA)	1	2009	2010
3.3 Veta culturala (✓biblioteca populara-nums locals-beins culturals)	3		
3.4 ✓Fortezia Stalusa: Museum militar	1		2010
3.5 Center da sport e cultura:			
niev scaldament e colligiazium (Recal SA)	1	2011	
- Sanaziun dil scaldament intern	1	11/12	
- Sanaziun dils stabiliments ordaviert (Piazza plurivalenta)	1	2012	
3.6 Cumissiun d'integraziun - incaricau per l'integraziun	1		2011
✶ <i>Disposiziuns legislatorias:</i>			
✓Cunvegnientscha da prestaziun individuala CSC: Revisiun	1	2009	2009
- Novas perspectivas e renovaziun dils stabiliments (strategia)	2	11/12	
4. Sanadad - Casa da tgira			
✶ <i>Disposiziuns legislatorias:</i>			
- 460 Regulativ per il survetsch dentari da scola (revisiun)	2	11/12	
✓Dretg da baghegiar Fundaziun Casa da tgira (engrondaziun)	2	10/11	2010
- Cunvegnientscha da prestaziun cun la Fundaziun Casa da tgira Sursassiala	3		2011
Niev: Incarica dalla regiun da planisaziun Sursassiala (center da sanadad Sursassiala)	1	2012	
- Adattaziun dil statut dalla Fundaziun	3	13/14	
4.1 Casa da tgira Sursassiala			
⇒ Projectaziun e realisaziun entochen la fin da 2013	1	09/13	
4.2 Activitads per nos attempai (seniors)			
⇒ La vegliadetgna sco schanza	3	2014	
⇒ Ina gruppa da lavur eruescha ils giavischs e basegns da nos attempai	4	10/11	
4.3 Spitex			
5. Ovras socialas			
✓Survetsch social regional: nova incarica per las vischnaucas (NFA)	2	10/11	2010 Refusau NFA

Legenda: Classificaziun: 1 en execuziun ni exequiu; 2 exnum necessari; 3 previu; 4 giavischeivel

	Classificaziun	Actualisau ils 23.01.2012	
		Realisaziun previu	exequi
6. Traffic communal e cantunal			
‡ Disposiziuns legislatorias:			
✓ Ordinaziun tier la lescha da baghegiar (cumpetenzas, taxas etc.) realisau	1	2009	2009
✓ 022 Regulativ davart la promoziun d'energias regenerablas (aboliu)	3	10/11	2009
- 620 Lescha davart l'avertura pil traffic (cumpensaziun da parcadis)	3	10/11	
- Plan da cataster cun in inventari dalla reit da vias funsilas e forestalas	1	11/12	
- Revisiun dalla classificaziun da vias	3	11/12	
6.1 Vias cantunalas			
6.1.1 Via Sursilvana: Stradun cantunal (Sontget – cruschada Vitg)	1	12/14	
6.1.2 Via Lucmagn: Stradun cantunal (sanaziun tenor project)	2	12/13	
6.1.3 ✓ Mustér – Sedrun: Stradun cantunal: Tscheppa-Garmischeras	1	09/11	2012
6.1.4 Pardomat – Madernal: Via da comunicaziun (sanaziun)	1	11/15	
6.1.5 Cavardiras: Via da comunicaziun (sanaziun – project)	2	13/16	
6.1.6 Pass dil Lucmagn: Mesiras per garantir in'avertura permanenta (instradau mesiras per la segirtad)	2		
6.1.7 ✓ Sanaziun dalla punt da Fontanivas	1	2011	2011
6.1.8 Sanaziun dalla punt Russein	1	2012	
6.2 Vias communalas			
6.2.0 ✓ Via Pintga (sanaziun via e parcadis)	1	10/11	2011
6.2.1 ✓ Via Faltscharidas	1	10/11	2011
6.2.2 ✓ Via Bugnei (Mumpé Tujetsch): Finiziun dalla sanaziun	1	08/09	2009
6.2.3 Ulteriurs projects da vias, gruppai tenor urgenza dalla realisaziun e las pusseivladads finanzialas:			
• Via Run (fetg urgent, evtl. en cumbinaziun cun project forestal)	2	12/14	
• Via Funs-Dado (en cumbinaziun cun Via Run)	2	12/14	
• Via Peisel (naven dalla punt Val Segnas, sanaziun urgenta)	2	**	
• Via Cons (project avon maun)	2		
• Via Sogn Antoni/Cavardiras	2		
• Via Curtins/Segnas	2		
• Via Sut Vitg/Segnas	2		
• Via Salez/Segnas (fetg urgent, per part via da cultivaziun)	2		
• Via Sogn Gions (fetg urgent)	2		
• Via Gonda (urgent per prevegnir ad ulteriurs donns)	2		
• Via Sogn Placi	2		
** La successiun dalla realisaziun sto s'adattar allas pusseivladads finanzialas			

Legenda: Classificaziun: 1 en execuziun ni exequi; 2 exnum necessari; 3 previu; 4 giavischeivel

	Classificaziun	Actualisau ils 23.01.2012	
		Realisaziun previu	exequiu
6.3 Sendas			
6.3.1 Senda Salaplauna (punt)	3	10/11	
6.3.2 Senda Muntatsch – Acletta Petschna (cuntinuaziun)	2	2011	
6.3.3 Concept general per la migliuraziun da sendas	2	09/11	
6.3.4 Infrastructura turistica sanitaria Mumpé Medel (realisau) e Mumpé Tujetsch (previu)	2	2012	
6.3.5 Sutpassadi senda Chischliun (en collaboraziun cun VR) e colligiazion cun Via Davos-Mustér	1	11/13	
6.4 Parcadis			
6.4.1 Peisel, Segnas, Mumpé e Cavardiras (realisaziun)	2	10/13	
6.4.2 Parcadis: Signalisaziun e diever	2	2013	
6.4.3 Parcadis Centrum: Sanaziun	1	2012	
6.5 Bus local (✓fermadas)	1	08/10	2010
Purtader e finanziaziun	1	2011	
7. Ambient e planisaziun			
✚ Disposiziuns legislatorias:			
- 711 Regulativ da taxas tier la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas (adattaziuns dallas taxas)	3	13/14	
7.1 Aquaducts, dismessa e purificaziun dall'aua			
7.1.1 ✓Provediment d'aua: Ina incarica dallas corporaziuns	2	08/09	2010
7.1.2 ✓Allontanament dallas auas: Concept general GEP	1	09/11	
7.1.3 Canalisaziun: Sanaziun dalla reit, en special separaziun dallas auas (begls e fontaunas)	3	cuntinuau	
7.1.4 Canalisaziun Cavardiras (sistida d'ina colligiazion cun Disla)	4	15/16	
7.1.5 ✓Mumpé Medel: Colligiazion al pumpadi Fontanivas	1	10/11	2011
7.1.6 ✓Serenera (Adattaziuns – tanc da lischiva) (realisau)	1	08/09	2009
7.1.7 Serenera Pardomat	4	14/15	
7.1.8 Serenera Madernal	1	2012	
7.1.9 Adattaziuns dalla canalisaziun en connex cun sanaziuns da vias: Peisel, Faltscharidas, Cons (sanaziun urgenta cun separaziun dallas auas), Cavardiras, Via Curtins, Via Sut Vitg, Via Salez, Via Run e Via Funs-Dado, Via Sogn Gions, Via Sogn Placi, Via Lucmagn e Via Pardomat	3	**	
** La successiun dalla realisaziun sto s'adattar allas pussevvladads finanzialas.			
7.2 Dismessa da rumians			
✚ Disposiziuns legislatorias:			
- ✓721 Regulativ da taxas tier la lescha davart l'economisaziun dils rufids (Eventualmein adattaziuns marginalas; buca necessari)	1		

Legenda: Classificaziun: 1 en execuziun ni exequiu; 2 exnum necessari; 3 previu; 4 giavischeivel

	Classificaziun	Actualisau ils 23.01.201	
		Realisaziun previu	exequiu
7.2.1 Deponias – basegns e pusseivladads (serrada deponia Turatscha)	2	2011	2013
7.2.2 Cumpostar	4	14/15	
7.3 Santeri - adattaziuns			
‡ Disposiziuns legislatorias:			
- 740 ✓ Lescha davart il satrar ed igl uorden santeri (revisiun parziala)	4	10/11	2011
- 741 ✓ Regulativ da taxas tier la lescha davart il satrar ed igl uorden santeri	3	10/11	2011
- Surluvrar il program da spazi (prolungiu il termin)	3	2014	
7.4 Planisaziun locala			
‡ Disposiziuns legislatorias:			
✓ Organisaziun e disposiziuns executorias conform alla nova legislaziun	1	09/10	2009
- Regulativ davart la politica da terren	2	10/13	
- Reglamentaziun denter habitaziuns primaras e secundaras	1	11/12	
- Plan da zonas da prighel	2	11/13	
- Revisiun parziala dil plan da zonas da sport per saver realisar ils stabiliments d'ennevar	1	12/13	
7.4.1 ✓ Planisaziun d'areal (zona speciala Acla da Fontauna)	1	2009	2010
7.4.2 Nova zona per indigens Caschuarz (projectaziun - procedura planisaziun da quartier – dretg da cumpra)	1	09/12	
7.4.3 Surluvrar ils plans da quartier existents evtl. abolir: Peisel, Sut Peisel, Casa Nauscha, Buretsch, Cuoz, Acletta vest, Acletta sid, Acletta occidental, Crest d'Acletta, Acletta sut Basalgia, ✓ Acla da Fontauna/Sax, Caschuarz, Latis, Clava niev, Davos-Mustér, Scaletta, Carcarola, Chischliun, Ruosna, Raveras, Disla Craiers, Sum Crusch, Scantschallas, Crest Acletta (Ppendicularas Mustér SA)	3		
7.4.4 Stan da sittar (sanaziuns)	3		
7.5 Explotaziuns dallas resursas (regenerablas)			
‡ Disposiziuns legislatorias:			
- Concessiuns: Russein – Acletta - aur	3		
7.5.1 Oвра Russein: Renovaziun – nova concessiun – realisaziun dil project	1	09/14	
7.5.2 Val d'Acletta (Oвра electrica)	3	09/14	
7.5.3 Explotaziun da mineralias	3	09/14	
7.5.4 ✓ Vendita dall'energia da participaziun realisau	1	2009	2009

Legenda: Classificaziun: 1 en execuziun ni exequiu; 2 exnum necessari; 3 previu; 4 giavischeivel

	Classificaziun	Actualisau ils 23.01.2011	
		Realisaziun previu	exequiu
8. Economia			
<i>8.1 Economia, agricultura e Center sursilvan d'agricultura</i>			
<i>‡ Disposiziuns legislatorias:</i>			
- 800 Lescha d'agricultura	4	11/12	
8.1.1 Economia en general			
8.1.2 ✓Center sursilvan d'agricultura (incl. Sennaria)	1	09/10	09/10
8.1.3 Meglieraziun funsila	1	2012	
8.1.4 ✓Zona da mistregn Pignola (acquist dil terren/realisaziun dall'avertura)	1	10/12	
<i>8.2 Forestalesser</i>			
<i>‡ Disposiziuns legislatorias:</i>			
✓810 Lescha forestala (revisiun parziala)	3	2011	2010
- 813 Reglament da traffic	1	2011	2011
- Credits per ils projects 8.2.3 e 8.2.4	3		
8.2.1 Regiuvinaziun digl uaul (incarica permanenta)	3		
8.2.2 ✓Via Caischavedra (sanaziun parziala realisada)	1	2009	2009
8.2.3 La Schetga da Madernal (niev project)	3		
8.2.4 Via Run: Nova sligiazion (niev project)	3		
8.2.5 Ustonzas Ruinas (Mumpé Tujetsch)- schurmetg dil stradun cantunal e dalla viafier MGB (en realisaziun)	2	10/11	
8.2.6 Lavineras (cuntuaziun)	2		
8.2.7 Punt Cavorgia	1	2012	
8.2.8 Refar donns dallas malauras	1	2012	
8.2.9 Cuminonza maschinas forestalas Cadi	1	2012	
<i>8.3 Turissem - Novas destinaziuns – Visiun San Gottardo/Surselva</i>			
<i>‡ Disposiziuns regulatorias:</i>			
- 830 Lescha taxa da cura e taxa per promover il turissem			
- 840 Lescha davart ils dis da ruaus publics (revisiun parziala)	3	2011	
- 932 Lescha d'ustria (revisiun parziala)	3	2011	
8.3.1 Turissem en general: Sedrun Mustér Turissem e niev perimeter Casa d'albiert per giuvenils (sjh)	3		
	2	12/13	
8.3.2 ✓Zona speciala Hotel Acla da Fontauna (realisau)	1	09/11	2010
8.3.3 Habitaziuns secundaras e hotellaria	3	2012	
8.3.4 Hotel Disentiserhof - planisaziun d'areal	1	12/13	
8.3.5 Pendicularas Mustér – stabiliments d'ennevar	2	10/12	
8.3.6 Loipa da cuorsaliunga (CSC)	3		
8.3.7 Fontanivas - in campadi ideal			
8.3.8 Embellaziun dil vitg/Nova cumparsa/ Concorrenza d'ideas	1	2012	
8.3.9 Giubileum 100 Viafier retica Cuera – Mustér (comite d'organisaziun)	1	2012	

Legenda: Classificaziun: 1 en execuziun ni exequiu; 2 exnum necessari; 3 previu; 4 giavischeivel

	Classificaziun	Actualisau ils 23.01.201	
		Realisaziun previu	exequi
9. Edificis comunals			
9.1 ✓ Casa da scola nova (colligiaziun dil scaldament)	1		
9.2 ✓ Casa communal (sanaziun ed izolaziun) realisau	1	09/10	2010
9.3 Casa da scola Disla e Segnas (diever)	4		
9.4 ✓ Menaschi tecnic Cuoz: Realisau	1	09/10	2009
9.5 ✓ Halla da stialas (niev edificis realisau)	1	09/10	2009
9.6 ✓ Scaldament central a Rieven: Colligiaziun CSC	3	11/12	2011
10. Ponderaziuns finalas			
Proposta			

Legenda: Classificaziun: 1 en execuziun ni exequi; 2 exnum necessari; 3 previu; 4 giavischeivel

Preziada signura presidenta
Preziadas signuras cusseglieras e preziai signurs cussegliers

L'entschatta da schaner 2009 ha ina nova perioda d'uffeci entschiet. La suprastanza communal ha giu elaborau in program che duei valer sco directiva per l'activitad dallas autoritads communalas per quella perioda d'uffeci da quater onns.

Il program ei annualmein vegnius repassaus ed actualisau. Ussa setracta ei danovamein da controllar tgei ch'ei vegniu realisau e da fixar quei che ha da succeder el decuors digl onn 2012.

La versiun actualisada serestrenscha sin ina resumaziun, damai che la tematica ei presentada extendidamein ella versiun dils 31 da schaner 2011.

En ina secunda fasa suonda il plan da finanzas pils onns 2013-2017 ed il program d'investiziun.

Novs accents

Nies motto central pil proxim avegnir secloma:

- **Mustér** era in center, ei in center e resta in center regional.
Quei ei nosa ferma intenziun ed entras differentas disposiziuns essan nus sin buna via da realisar quella finamira.

0. Activitad en general e renovaziun dallas structuras

Emprema prioritad

- ✓La sanaziun dallas finanzas e
- l'engrondaziun dalla casa da tgira

plinavon

- ✓la cuntinuaziun dalla renovaziun dallas structuras politicas,
- ✓la realisaziun dallas intenziuns e disposiziuns dalla planisaziun locala sco era
- la promoziun dall'economia en general,
- en special dalla collaboraziun turistica cun las novas destinaziuns (San Gottardo e Surselva).

⇒ La realisaziun ei sin buna via.

‡ Disposiziuns legislatorias:

- Adattaziun da tuttas leschas e reglamentaziuns alla nova constituziun (per gronda part realisau)
- ✓Publicaziun dalla collecziun da leschas (sistem electronic)
- Reglament per la direcziun communal
- 013 Regulativ d'indemnisaziun
Regulativ per il persunal communal
- 014 Regulativ davart il lungatg official communal (revisiun) Buca necessari sin fundament dil cumpromiss
- ✓Nova ulivaziun da finanzas (refusau ella votaziun dils 7-3-2010)

‡ Disposiziuns cassadas:

- 015 Regulativ per la cumissiun da gestiun
- 018 Statuts e lescha davart la recepziun da burgheis per la vischnaunca burgheisa da Mustér
- 760 Regulativ per il survetsch da lavinas
- 761 Disposiziuns executivas davart il reglament dil survetsch da lavinas
- 910 Regulativ per il menaschi financial

0.1 La situaziun finanziaria ed economica

La vischnaunca sto primarmein serestrenscher sin *crear in favoreivel clima per las activitads privatas*. Cun ils novs instruments dalla planisaziun locala lein nus dar novs impuls economics. Quei pertucca p. ex. la nova zona da mistregn a Pignola/Plaun da Diras, la zona speciala Acla da Fontauna e Disentiserhof, l'enzonaziun dil Crest d'Acletta (per promover ils stabiliments d'ennevar) e la zona per indigens a Caschuarz.

⇒ Quels postulats ein realisai ni en realisaziun

Las pusseivladads per novas entradas serestrenschan sin eventualas adattaziuns dallas taxas per la finanziaziun speciala dall'infrastructura (quei che sto succeder en concordanza cun autras disposiziuns), sin ina megliera vendita dall'energia da participaziun (succediu), sin igl alzament dil tscheins d'aua (succediu igl onn 2011) e sin las taxas directivas (Lenkungsabgaben) (en preparaziun).

⇒ Realisau ni en preparaziun

0.2 Renovaziun dallas structuraz politicas

Disposiziuns realisadas:

Regulativ da fatschentas, l'organisaziun dil Center da sport e cultura, l'organisaziun dalla Biblioteca populara, il regulativ davart il premi Desertina, la basa da Pumpiers Sursassiala, la lescha davart la taxa da cura e la taxa per promover il turissem (procedura) e l'organisaziun en cass da catastrofas (organigrams e carnets da duers).

⇒ *Exequiu*

La legislaziun communal vegn mo pli publicada en fuorma electronica.

1. Collaboraziun intercommunal

‡ *Disposiziuns legislatorias:*

- ✓ Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi: Revisiun dils statuts

1.1 Dalla visiun alla realisaziun – ina vischnaunca en Sursassiala

Per dar damogn allas novas incaricas e per catter sligiazziuns optimalas drova ei ina intensiva collaboraziun sin tuts secturs, primarmein denter las treis vischnauncas da Sursassiala. Sch'ins considerescha las tendenzas generalas, las pretensiuns augmentadas visavi las autoritads communalas, ils fastedis d'anflar persunas qualificadas e las novas pusseivladads tecnologicas ei ina fusiun dallas treis vischnauncas da Sursassiala realistica e necessaria. Pass per pass e cun projects concrets promova la suprastanza communal la realisaziun da quella finamira. En vesta allas collaboraziuns intercommunalas realisadas e secumprovadas duei quella finamira vegnir fixada per la proxima legislaziun sco in punct central d'emprema prioritad. Egl interval dils davos treis onns ei semussau ch'ina fusiun ei buca mo ina visiun, mobein ina necessitad.

Quei ei nossa ferma finamira e cun differentas disposiziuns sestentein nus da realisar quella visiun.

1.2 ✓ *Regiun Surselva*

Entras l'introducziun d'in *parlament regiunal* obtegn la Regiun Surselva aunc dapli muntada.

Spital regiunal Surselva: Incorporaziun ella Regiun Surselva.

✓1.3 Cussegl da cumin

Entras la refuorma giudiziala ha il cumin piars sia funcziun. Sin fundament dalla restructuraziun secumpona il cussegl da cumin ussa dils presidents communalas. Ils deputai vegnan envidai a fatschentas da tempru cantunala.

✓1.4 Conferenza dils presidents communalas

⇒ Cussegl da cumin

✓1.5 Uffecis funsil e civil

Dapi l'entschatta digl onn 2008 ein ils *uffecis funsils dalla Cadi* fusiunai (circuit da register funsil Cadi).

Successivamein ston tuttas parcelas vegnir registradas tenor il sistem electronic (Capitastra). Dalls 5'200 parcelas ein aunc 3'850 da registrar. Quella lavur caschuna els proxims onns alla vischnaunca ina expensa da rodund in quart milliun francs.

Cun l'entschatta digl onn 2009 ein era *ils uffecis civils dalla Cadi* fusiunai (Trun).

⇒ Realisau

1.6 Forestalesser

Gia dapi onns funcziunescha la collaboraziun sil sector dil forestalesser enteifer las vischnauncas da Sursassiala e da niev era cun la vischnaunca da Sumvitg. Aschia disponan las treis vischnauncas d'ina suga comunabla che vegn duvrada per tagls da lenna ed auters transports. Las maschinas dils singuls menaschis vegnan nezegiadas vicendeivlamein. Il medem vala per il personal specialisau. Plinavon exista ina stretga collaboraziun tier la scolaziun dils emprendists.

En sedutas regularas dils geraus dil forestalesser, dils foresters e digl inschignier forestal regional vegnan novas pusseivladads adina puspei tematisadas. En discussiun stattan era interessants projects forestals, ch'ins savess realisar comunablamein.

⇒ *Nova incarica Cuminonza da maschinas forestalas Cadi (en preparaziun)*

1.7 Scolaresser

Sil sector dil scolaresser dat ei midadas dall'instrucziun. Da l'otra vart caschuna la demografia grondas difficultads. Sche quella tendenza negativa cuntinuescha, ein cooperaziuns regionalas indispensablas.

⇒ *Vegn discussiunau*

✓1.8 Corporaziun Pumpiers Sursassiala

Ils corps da pumpiers dallas treis vischnauncas da Sursassiala ein fusiunai e la lescha da pumpiers dalla vischnaunca da Mustér revedida.

⇒ *Realisau e scumprovau*

Ina unificaziun dalla taxa da cumpensaziun e dils onns da survetsch ei necessaria e schai en la competenza dallas suprastonzas communalas.

✓1.9 Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi

Simplificau las structurass dall'organisaziun. Per simplificar las structurass eis ei da ponderar d'incorporar quell'incarica el cussegl da cumin.

⇒ *Reformau*

1.10 Sanadad - Casa da tgira Sursassiala – Center da sanadad

La tgira dils attempai sa vegnir sliada a moda prudenta mo a basa regiunala, tonpli che la Sursassiala fuorma ina regiun da planisaziun.

⇒ *En realisaziun*

2. Scolaziun

✦ *Disposiziuns legislatorias:*

- 210 Revisiun dalla lescha da scola
- 211 Revisiun digl uorden disciplinar
- Directivas per la direcziun da scola

Las vischnauncas da Mustér e da Medel han ina cunvegrientscha transitoria entochen la fin digl onn da scola 2012/2013 concernent il scalem superieur. Quella sto proximamein vegnir adattada e prolungida. La collaboraziun ei secumprovada dapi 40 onns.

La nova constituziun communal promova ina collaboraziun intensiva sil sector dil scolaesser. In representant dalla vischnaunca da Medel fa part dil cussegl da scola da Mustér. Ins sestenta da realisar ulteriuras pusseivladads da cooperaziun sco ina direcziun communal dallas scolas.

Dapresent vegn la lescha da scola cantunala revedida. Quella vegn a caschunar allas vischnauncas considerabels cuosts supplementars. Silsunter ei ina revisiun dalla lescha da scola communal necessaria.

Cun il cumpromiss concernent l'instrucziun romontscha en scola e l'ediziun da mieds d'instrucziun en sursilvan ei in grond problem sligiaus.

Inagada ad onn s'entaupan ils organs dalla scola populara da Mustér e meinan discussiuns cun la direcziun dalla scola claustrala per discussiun pusseivladads da cooperaziuns. Talas fussen era in signal anoviars, surtut pertuccont la posiziun da Mustér sco center da scola regional.

2.1 *Reorganisaziuns necessarias*

Il model C sil scalem superieur ei vegnius introducius igl onn da scola 2010/2011.

La scola primara vegn visitada igl onn 2011/2012 dad 98 scolaras e scolaras. Las singulas classas dumbran denter 15 e 19 scolaras. Sin fundament da quei diember eis ei buca pusseivel da reducir classas. Tonaton ei il diember da singulas lecziuns dalla emprema entochen la tierza classa primara vegnius reducius aschi bein sco quei ch'igl ei stau pusseivel. Pertuccadas ein lecziuns dublas stadas, pia lecziuns da roms principals nua ch'ils affons vegnevan sparti en duas gruppas.

Considerond il diember da naschienschas dils davos onns restan il diember d'affons en scoletta constants ils proxims onns. Sco tier la scola primara vegn ei buca ad esser necessari da prender cheu mesiras.

Stentas specialas pretenda l'instrucziun da romontsch e tudestg als scolaras jasters.

2.2 Center da scolaziun e cultura

⇒

3. Giuventetgna - cultura e temps liber

✓3.1 Premi Desertina

Il regulativ davart il Premi Desertina ei vegnius adattaus e las autoritads communalas vulan vinavon undrar personalitads ed instituziuns meriteivlas sco era prestaziuns singularas.

✓3.2 Engaschament per la giuventetgna

Il local da giuventetgna el plaunterren dalla halla Cons ei secumprovaus.

La cunvegientscha per la lavur da giuventetgna ella Cadi ei fatga e l'organisaziun funcziunescha bein.

3.3 Veta culturala

⇒ *La Biblioteca populara*: Reorganisaziun realisada e gartegiada

⇒ *Nums locals*

Ils nums locals ein ein digitalisai ed ins tscherca ina pussevividad d'ina publicaziun adattada.

⇒ *Beins culturals dil mistregn d'antruras*

Ina nova uniun (Uniun fallun e cascharia Disla/Mustér) s'occupescha cun il manteniment dils beins culturals (Mulin e fallun a Disla).

La scarsinaria en Gonda ei ina vera attracziun, era per il turissem. Ella ei en possess privat.

✓3.4 Fortezia Stalusa - Museum militar

La vischnaunca ha acquistau las parts principalas dalla Fortezia Stalusa. In'uniun (Fortezia Stalusa) diregia il menaschi ed ha endrizzau in museum militar. Realisau e gartegiau

3.5 Center da sport e cultura

- ✓Niev scaldament (colligiazun alla Recal SA) ed adattaziuns internas frs. 180'000.--
- Sanaziun dils indrezs ordaviert (Piazza plurivalenta) frs. 950'000.00

⇒ *En lavur*

‡ *Disposiziuns legislatorias:*

- ✓ Cunvegientscha da prestaziun individuala CSC: Revisiun - realisau
- Novas perspectivas e renovaziun dils stabiliments (strategia)

Ponderaziuns davart il diever futur dils locals sut la halla da tennis e dil magasin dils pumpiers.

Pussevivadads d'ereger dormitoris administrai (revisiun parziala dalla planisaziun locala).

3.6 Cumissiun d'integraziun – incaricau per l'integraziun

Ina cumissiun speciala ha analisau la situaziun actuala en vischnaunca concernent derivonza linguistica ed etnica dalla populaziun, ponderau co las differentas gruppaziuns san vegnir motivadas da separticipar alla veta sociala e cooperar en uniuns ed organisaziuns.

Sin fundament dalla proposta dalla cumissiun ha la suprastanza communal nominau in incaricau per l'integraziun. Francis Etique ha entschiet sia incarica igl emprem da december 2011. La partenza ei vegnida instradada cun in beingartegiau arranschament denter las personas secasadas da niev a Mustér, en special digl exterior, ed ils exponents dallas autoritads ed organisaziuns indigenas.

4. Sanadad - Casa da tgira

‡ Disposiziuns legislatorias:

- 460 Regulativ per il survetsch dentari da scola (revisiun)
- ✓Dretg da baghegiar Fundaziun Casa da tgira (realisau)
- ✓Cunvegnientscha da prestaziun denter la vischnaunca da Mustér e la Fundaziun Casa da tgira Sursassiala. Quella incarica cumpeta ussa alla Regiun da planisaziun Sursassiala (conform al niev contract da collaboraziun ZAV).
- Adattaziun dil statut dalla Fundaziun

4.1 Casa da tgira Sursassiala

⇒ Projectaziun e realisaziun dall'engrondaziun dalla Casa da tgira a Mustér entochen la fin da 2013 ei sin buna via.

La Fundaziun Casa da tgira Sursassiala vegn purtada dallas treis vischnauncas da Sursassiala (Medel/Lucmagn, Tujetsch e Mustér). Las treis vischnauncas da Sursassiala han incaricau la Fundaziun Casa da tgira Sursassiala da realisar ina engrondaziun dalla casa existena a Mustér per total 55 letgs. Duront il temps intensiv da baghegiar (atun 2011 entochen atun 2013) vegn ina part dils cussadents dislocada en la Tgasa Sontgaclau a Curaglia e l'otra en Claustra a Mustér. Il project s'avonza pli u meins tenor program.

⇒ Engrondaziun en realisaziun

Sin fundament dallas enconuschientschas actualas, eis ei da quintar che las vischnauncas ston surprender els proxims onns considerabels cuosts supplementars sil sector dalla sanadad.

4.2 Activitads per nos attempai (seniors)

- La vegliadetgna sco schanza

Ei dat differentas activitads ed iniziativas per occupar nossas senioras e nos seniors

- ⇒ Incarica ad ina grupp da lavur per eruir ils giavischs e basegns da nos attempai. Quella grupp speciala s'occupescha cun quella tematica, en special cun la damonda da habitadis per attempai. La grupp vegn proximamein a presentar sias propostas.
- ⇒ Partiziun da tgira ambulonta, partiziun da demenz. Quels postulats vegnan realisai per gronda part el rom dil niev project engrondaziun dalla Casa da tgira Sursassiala.

4.3 Spitex

Spitex Cadi survegn adina dapli muntada. Speciala menziun mereta il survetsch da tschaveras.

5. Ovras socialas

‡ Disposiziuns legislatorias:

- Reorganisaziuns necessarias

Reorganisaziun dils uffecis socials en las regiuns e midada dil perimeter dallas vischnauncas.

⇒ *Sligiau pil mument muort refusada NFA*

6. Traffic communal e cantunal

‡ Disposiziuns legislatorias:

- ✓ *Ordinaziun tier la lescha da baghegiar (cumpetenzas, taxas etc.)*
- ✓ *022 Regulativ davart la promoziun d'energias regenerablas (revisiun) (cassau)*
- *620 Lescha davart l'avertura pil traffic (cumpensaziun da parcadis)*
- *Plan da cataster cun in inventari separau dalla reit da vias funsilas e vias agricolas (coordinaziun cun la meglieraziun funsila)*
- *Revisiun dalla classificaziun da vias*
- ✓ *Postulat Marcus Jacomet davart il manteniment da vias e sendas (realisau)*

6.1 Vias cantunalas

6.1.1 Via Sursilvana: Stradun cantunal (sanaziun dalla cuvrada Sontget – Casa Cumin)

⇒ *La sanaziun ei prevedida per igl onn 2012/2013*

6.1.2 Via Lucmagn: Stradun cantunal (sanaziun tenor project)

En vesta dalla situaziun finanziaria ei ina sanaziun els proxims onns buca pussevla.

6.1.3 Mustér – Sedrun: Stradun cantunal (Tscheppa – Garmischeras)

⇒ *La realisaziun vegn terminada 2012*

6.1.4 Pardomat-Madernal: Via da comunicaziun (sanaziun- realisaziun)

Il project per la sanaziun dalla via dalla *Punt Gronda* entochen a Pardomat ei approbaus. La nova punt a Pardomat ei vegnida finida igl atun 2011. La sanaziun dalla via suonda ils proxims onns.

6.1.5 Cavardiras: Via da comunicaziun (sanaziun – project)

⇒ *La projectaziun ei s'entardada e succeda suenter la realisaziun dalla Via Pardomat.*

6.1.6 Pass dil Lucmagn: Mesiras per garantir in'avertura permanenta

La Regenza dil cantun Tessin e Grischun han decidiu da tener aviert il pass duront igl entir onn. Per dar dapli segirtad drova ei uestonzas e gallarias.

⇒ *Previu da prolungir la galleria dalla vart nord.*

6.1.7 Sanaziun dalla punt a Fontanivas

Las lavurs ein vegnidas exequidas 2011 ed ein gartegiadas.

6.1.8 Sanaziun dalla punt Russein

Il project vegn realisau 2012.

6.2 Vias communalas

6.2.0 Via Pintga

⇒ Las lavurs ein vegnidas terminadas la stad 2011.

6.2.1 Via Faltscharidas

⇒ Il project ei vegnius realisau igl onn 2011. Igl onn 2012 suonda aunc la cuvrida fina.

6.2.2 Via Bugnei (Mumpé Tujetsch)

La Via Bugnei (gassa) a Mumpé Tujetsch ei vegnida realisada igl onn 2008/2009.

6.2.3 Ulteriurs projects da vias

La vischnaunca ha aunc in tschuppel vias che stuessen vegnir sanadas. La situaziun finanziaria lubescha buca la realisaziun da quels postulats el decuors dils proxims quater onnns. Ei setracta dallas suandontas vias, gruppada tenor urgenza dalla realisaziun:

- *Via Run (fetg urgent, evtl. en cumbinaziun cun project forestal)*
- *Via Funs-Dado (urgent, en cumbinaziun cun Via Run)*
- *Via Peisel (naven dalla punt Val Segnas, sanaziun urgent)*
- *Via Cons (project avon maun)*
- *Via Sogn Antoni/Cavardiras*
- *Via Curtins/Segnas*
- *Via Sut Vitg/Segnas*
- *Via Salez/Segnas (fetg urgent, per part via da cultivaziun)*
- *Via Sogn Gions (fetg urgent)*
- *Via Gonda, naven da stizun Spar entochen Via Lucmagn (urgent per prevegnir ad ulteriurs donns)*
- *Via Sogn Placi*

La situaziun per las singulas vias sepresenta sco suonda:

La *Via Cons* duei vegnir realisada suenter l'engrondaziun dalla casa da tgira (frs. 950'000).

Via Sogn Antoni/Cavardiras ei en in miserabel stan.

⇒ Ina sanaziun savess succecer en connex cun la realisaziun d'in parcadi sper baselgia.

Via Curtins/Segnas (urgent) ei en in schliet stan.

Via Sut Vitg/Segnas (urgent). Ina sanaziun dalla via ei da preveder proximamein.

Via Salez/Segnas (fetg urgent, per part via da cultivaziun).

Via Run (fetg urgent, evtl. en cumbinaziun cun project forestal). La sanaziun succeda ensemen cun la sanaziun dalla *Via Funs-Dado*.

⇒ L'incarica d'elaborar in project ei dada.

Via Sogn Gions (fetg urgent).

⇒ Vegn realisada suenter l'engrondaziun dalla casa da tgira.

Via Gonda (urgent per prevegnir ad ulteriurs donns). Per prevegnir a pli gronds donns eis ei da preveder sigl emprem tschancun ina nova cuvrida.

⇒ Il cussegl da vischnaunca ha fixau ina summa annuala globala per la sanaziun dallas vias communalas. La priorisaziun duei succeder tenor las frequenzas.

6.3 Sendas

6.3.1 Senda Salaplauna (punt)

Quei project sa vegnir realisau en etappas. Ils cuosts muntan denter frs. 250'000 e frs. 750'000. En quei connex vegn ponderau da realisar ina colligiazion per pedunzs cul Vitg (punt).

6.3.2 Senda Muntatsch – Acletta Petschna (cuntinuaziun en connex cun meglieraziun funsila)

6.3.3 Concept general per la migliuraziun da sendas (purschida urgenta da stad, realisaziun en connex cun meglieraziun funsila)

6.3.4 Infrastructura turistica sanitaria a Mumpé Medel (realisau) e Mumpé Tujetsch (previu)

6.3.5 Sutpassadi senda Chischliun e colligiazion cun Via Davos-Mustér

Tenor las prescripziuns federalas sto il passadi dalla senda denter Chischliun e Scaletta vegnir sanaus ni sligiaus sil pli tard igl onn 2014. Cunquei ch'ei setracta d'ina impurtonta via da spassegiar, vegn actualmein sclariu las variantas pusseivlas per saver mantener quella senda.

⇒ Incarica per la projectaziun dada

6.4 Parcadis

El rom d'ina revisiun parziala dalla lescha davart l'avertura pil traffic duei la damonda dalla munconza da parcadis vegnir ponderada da niev.

Parcadi sutterran en connex cun l'engrondaziun dalla Casa da tgira Sursassiala

⇒ En realisaziun

6.4.1 Peisel, Segnas e Cavardiras

⇒ *Realisar* enzacons parcadis che duein star a disposiziun alla publicitad.

6.4.2 Parcadis: Signalisaziun e diever

Per ils parcadis publics drova ei ina reglamentaziun davart il dretg da parcar. Quei pertucca ils vitgs da Peisel, Segnas, Mumpé Tujetsch e Cavardiras. La suprastanza communal prepara in sistem adattau.

6.4.3 Parcadi Centrum

Adattaziun en connex cun la sanaziun dalla Via Sursilvana.

6.5 Bus local (✓fermadas)

✓ Fermada a Sontget e Center sursilvan d'agricultura a Salaplauna.

Las fermadas ein realisadas.

⇒ Reglamentaziun dalla finanziaziun ed evt. in niev purtader. Ina cumissiun ha l'incarica d'anflar ina sligiazion.

7. Ambient e planisaziun

↳ Disposiziuns legislatorias:

- 711 Regulativ da taxas tier la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas (finanziaziun, adattaziuns dallas taxas)
- 721 Regulativ da taxas tier la lescha davart l'economisaziun dils rufids (eventual revisiun)

7.1 Aquaducts, dismessa e purificaziun dall'aua

7.1.1 Provediment d'aua: Ina incarica dallas corporaziuns

La vischnaunca da Mustér posseda actualmein aunc duas corporaziuns d'aua. La Corporaziun d'aua Spina da vin e la Corporaziun d'aua Las Fontaunas Mumpé Medel. Entras agids finansials d'ordeifer ei la corporaziun da Mumpé Medel vegnida da dar damogn a sias pitgiras. Finamira a miez liunga vesta ei ina corporaziun d'aua en vischnaunca.

✓ *Clavaniev* ha fusiunau igl onn 2008 cun la Corporaziun d'aua Spina da vin

✓ *Corporaziun d'aua Cavardiras* (incorporau ella Corporaziun d'aua Spina da vin e sanaziun succedida).

- *Corporaziun d'aua Mumpé Medel*

⇒ *La corporaziun preveda ina sanaziun digl acquaduct (2012).*

7.1.2 Allontanament dallas auas: Concept general GEP

⇒ Las lavurs dil GEP ein terminadas e preprojects ein semtgai. A basa da quella documentaziun vegnan ins tenor il program da sanaziun da vias e situaziun finanziala a decider cu e tgei lavur vegn exequida. Proxim pass previu ei Madernal.

7.1.3 Canalisaziun: Sanaziun dalla reit, en special separaziun dallas auas (begls e fontaunas)

En connex cul GEP han ins constatau in tschuat aua jastra (begls, aua da fontauna, drenaschas etc.) ella canalisaziun d'aua tschuffa. Igl allontanament da quell'aua ord la canalisaziun ei in'impurtonta incarica era per optimar ils cuosts da menaschi dalla serenera. Plinavon eis ei semussau che la canalisaziun ha pitiu el decuors dils onns, aschia ch'ei basegna investiziuns el futur.

Ad Acletta dat ei la pusseivladad da cumbinar la sanaziun dalla canalisaziun cun la nova zona da baghegiar Crest d'Acletta e cun la zona speciala Acla da Fontauna.

7.1.4 Canalisaziun Cavardiras (colligiazion cun la serenera da Disla)

La sanaziun dalla canalisaziun Cavardiras vegn remessa sin pli tard.

7.1.5 Mumpé Medel: Colligiazion al pumpadi Fontanivas

⇒ *Il project ei vegnius realisau el decuors da 2011.*

7.1.6 Serenera

Entras la colligiazion dalla Sennaria Surselva ei la damonda dalla scotga da sclarir da rudien. Tier la serenera Disla drova ei mudestas adattaziuns.

7.1.7 Serenera Pardomat (previu)

In preproject ei avon maun e vegn realisau en cooperaziun cun la vischnaunca da Sumvitg.

7.1.8 Serenera Madernal

Il project ei avon maun e la realisaziun succeda 2012.

7.1.9 Adattaziuns dalla canalisaziun en connex cun sanaziuns da vias

Quella necessitad se presenta tier las suanontas vias:

Peisel, Faltscharidas, Cons (sanaziun urgenta cun separaziun dallas auas), Cavardiras, Via Curtins, Via Sut Vitg, Via Salez, Via Run e Via Funs-Dado, Via Sogn Gions, Via Sogn Placi, Via Lucmagn e Via Pardomat.

7.2 Dismessa da rumians

‡ Disposiziuns legislatorias:

- ✓721 Regulativ da taxas tier la lescha davart l'economisaziun dils rufids (eventualmein adattaziuns marginalas; buca necessari)

7.2.1 Deponias – basegns e pusseivladads

Il plan directiv regional sco era la strategia cantunala lubeschan buca novas deponias. Il material da scavament per la surbaghegiada dil Hotel Acla da Fontauna sa vegnir deponius a Prau.

✓La deponia a Turatscha vegn cul temps serrada e recultivada. Ei drova denton novas soluziuns per la zona d'explotaziun e da deponer. El mument stattan aunc a disposiziun Val Heiser (finiziu 2012), Prau (lubientscha actualisada) e Val Sogn Placi.

7.2.2 Cumpostar

La vischnaunca vegn ad encurir ina sligiazion pil plaz a Brulf. Las finanzas communalas camondan denton autras prioritads.

⇒ Regiun Surselva sclarescha novas pusseivladads (Biogas, plastic).

7.3 Santeri - adattaziuns

‡ Disposiziuns legislatorias:

- ✓ 740 Lescha davart il satrar ed igl uorden santeri (revisiun parziala)
- ✓ 741 Regulativ da taxas tier la lescha davart il satrar ed igl uorden santeri (buca necessari)

⇒ Revediu 2011

⇒ La seiv dil santeri ei vegnida demontada enstagl reparada.

7.4. Planisaziun locala

‡ Disposiziuns legislatorias:

- ✓ Organisaziun e disposiziuns executorias conform alla nova legislaziun (realisau)
- Regulativ davart la politica da terren (art. 3 LB)
- Reglamentaziun denter habitaziuns primaras e secundaras (art. 54 LB)
- Plan da zonas da prighel
- Stabiliments d'ennevar (revisiun parziala dil plan da zonas da sport)
- Revisiun dalla classificaziun dallas vias
- Separaziun dallas vias forestalas e dallas vias funsilas (en connex cun la meglieraziun funsila)

- ⇒ ✓ Ordinaziun executoria tier la lescha da baghegiar (cumpletaziun per procedura habitaziuns secundaras).
- ⇒ ✓ Reglament da taxas tier la lescha da baghegiar

✓7.4.1 Planisaziun d'areal (zona speciala Acla da Fontauna)

⇒ La planisaziun ei succedida ed approvada dalla Regenza.

7.4.2 Nova zona per indigens a Caschuarz (projectaziun - planisaziun da quartier)

Il terren ei acquistaus, la reglamentaziun da habitaziuns secundaras (revisiun parziala dalla planisaziun locala) e la planisaziun da quartier ein instradadas. Il terren vegn mess a disposiziun en fuorma d'in dretg da baghegiar.

7.4.3 Surluvrar ils plans da quartier existents evtl. abolir

Entras ils novs plans zonals e las novas prescripziuns dalla lescha da baghegiar eis ei necessari da surluvrar ni abolir ils suandonts plans da quartier:

Peisel, Sut Peisel, Casa Nauscha, Buretsch, Cuoz, Acletta vest, Acletta sid, Acletta occidental, Crest d'Acletta, Acletta sut Basalgia, ✓Acla da Fontauna/Sax, Caschuarz, Latis, Clavaniev, Davos-Mustér, Scaletta, Carcarola, Chischliun, Ruosna, Raveras, Disla Craiers, Sum Crusch, Scantschallas.

7.4.4 Stan da sittar (sanaziuns)

⇒ Pendent

7.5 Explotaziuns dallas resursas (regenerablas)

✦ Disposiziuns legislatorias:

- Concessiuns: *Ovra Russein – Ovra Acletta – explotaziun d'aur*

7.5.1 Ovra Russein: Renovaziun dalla concessiun

La vischnaunca ha concediu la concessiun ed il project vegn realisau entochen 2014. Las lavurs s'avonzan tenor program. La revisun dalla planisaziun locala ei instradada.

7.5.2 Val d'Acletta (Ovra electrica e cumbinaziun cun il project d'ennevar)

Tenor in studi dalla Rätia Energie ei ina tschaffada digl ual d'Acletta (eventualmein era da Clavaniev) interessanta. Quellas pusseivladads vegnan intercuretgas comunablamein (RE e vischnaunca). Aschinavon ch'ins sa far diever dalla promoziun federala (Energie-einspeisevergütung KEV), dess ei ina fatschenta rendevla. En cass d'ina realisaziun ei ina participaziun substanziunala dalla vischnaunca indicada.

⇒ Preparativas per ina decisiun da principi

7.5.3 Explotaziuns da mineralias

Gia avon dus decennis ha ina grupp d'investurs sondau las pusseivladads d'ina explotaziun da mineralias (aur). 2007 ei ina nova grupp s'annunziada. Sin fundament da quei interess han las vischnauncas da Sumvitg, Medel e Mustér elaborau ina lescha specifica (Bergbaugesetz). Dapi l'entschatta 2011 s'interessescha la nova societad Brook Minerals Inc. per l'explotaziun da mineralias. Las empremas sondaziuns ein succedidas igl atun 2011 e las contractivas cuoran.

⇒ Revisiun dalla lescha d'explotaziun e nova concessiun

✓7.5.4 Vendita dall'energia da partecipaziun

⇒ Grazia ad ina buna constellaziun eis ei reussiu da vender l'energia da partecipaziun (ORA) per cundiziuns optimalas.

8. Economia

8.1 Economia, agricultura e Center sursilvan d'agricultura

‡ Disposiziuns legislatorias:

- 800 Lescha d'agricultura (en connex cun la meglieraziun funsila)

8.1.1 Economia en general

In bien instrument per promover las activitads economicas ei la planisaziun locala. Quei succeda en emprema lingia cun las novas zonas da mistregn. Speciala atenziun meretan ils menaschis pigns e mediochers (KMU-Betriebe).

⇒ Zona da mistregn Pignola

Ina excellenta occasiun per mussar las prestaziuns ed ils products da nossas fatschentas ei mintgamai l'EX. Ella duei vegnir cuntinuada.

✓8.1.2 Center sursilvan d'agricultura

Il Center sursilvan d'agricultura (CSA) cun la stala, localitads da sentupada e la cascharia ei realisaus per cumpleina cuntentientscha. Ultra da quei ei integrau il project "Aventura d'alp Crap ner" (purschidas en connex cun in menaschi d'alp) e l'engrondaziun dil menaschi dalla Destillaria Candinas a Surrein.

⇒ Realisau e secumprovau (concept da signalisaziun vegn optimaus)

8.1.3 Meglieraziun funsila

⇒ *Instradau ina meglieraziun funsila. Votaziun dil pievel ils 11 da mars 2012.*

⇒ Damonda da credit per elaborar in preproject.

8.1.4 Zona da mistegn Pignola (acquist dil terren/realisaziun dall'avertura)

La planisaziun da quartier ei succedida e las parcelas 181, 182 e 187 acquistadas. Dapresent vegn l'avertura (credit concediu) ed ils contracts per ils dretgs da baghegiar preparai.

⇒ La realisaziun dalla surbaghegiada ei previda per 2012.

8.2 Forestalesser

‡ Disposiziuns legislatorias:

- 810 Lescha forestala (revisiun parziala)
- 813 Regulativ per il diever dallas vias d'uaul cun vehichels a motor
- Credits per ils projects 8.2.3 e 8.2.4

8.2.1 Regiuvinaziun digl uaul (ina incarica permanenta)

La regiuvinaziun ei ina part integrala dalla lavur dil forstalesser. Ella succeda en connex cun tagls da lenna, mo era leu nua ch'igl orcan Vivian ha caschunau grond donns.

✓8.2.2 Via Caischavedra (sanaziun parziala)

⇒ Realisau

8.2.3 La Schetga da Madernal

⇒ In project ei en preparaziun (coordinaziun cun la meglieraziun funsila).

8.2.4 Via Run: Nova sligiazium

⇒ En concordanza cun igl uffeci d'uaul ei in project en preparaziun (coordinaziun cun la meglieraziun funsila).

8.2.5 Ustonzas Ruinas (Mumpé Tujetsch)

⇒ Il project ei semtgau per realisaziun.

8.2.6 Lavineras

Ils proxims onns eis ei necessari da mantener e sanar parzialmein las lavineras erigidas el decuors dils davos quater decennis.

8.2.7 Punt Cavorgia

La sanaziun ei previda per 2012.

8.2.8 Refar donns dallas malauras

El decuors digl onn 2012 setracta ei aunc d'exequir entginas lavurs per refar ils donns caschunai il fenadur 2011.

8.2.9 Cuminonza maschinas forestalas Cadi

Igl ei previu da fundar ina societad denter las vischnauncas da Trun, Sumvitg e Mustér per acquistar comunablamein ina gronda maschina forestala e cheutras intensivar la collaboraziun intercommunala.

Ulteriurs projects ein ina casa forestala regionala sco era ina senda tematica Caischavedra - Pardi.

8.3 Turissem - Novas destinaziuns – Visiun San Gottardo/Surselva

‡ Disposiziuns regulatorias:

- 830 Lescha davart la taxa da cura e la taxa per promover il turissem
- 840 Lescha davart ils dis da ruaus publics (revisiun parziala)
- 932 Lescha d'ustria (revisiun parziala)
- KTA (Kantonale Tourismusabgabe)

Nova soluziun comunabla sin fundament dalla mediaziun Optima vista ed Optima vista plus: Mustér – Sedrun – Andermatt

- ⇒ Collaboraziun Mustér – Sedrun - Andermatt
- ⇒ Niev purtader giuridic per l'organisaziun turistica
- ⇒ Campagna en favur digl element aua ed inscenaziun dall'acziun "Das blaue Wunder"

8.3.1 Turissem en general (Sedrun Mustér Turissem e niev perimeter)

L'organisaziun turistica ei secumprovada. A vesta dallas refuormas previdas, füss ei d'avantatg, sch'era las vischnauncas vischinontas seligiassen. Quei dess ina pli grond peisa silla fiera naziunala.

Dapi pli liung temps vegn l'idea d'ina casa d'albiert per giuvenils persecitada. In tal stabiliment purtass ina nova clientella e füss adattaus per reactivar il CSC.

✓8.3.2 Zona speciala Hotel Acla da Fontauna

Dapi liung temps cuoran intensivias contractivas cun investurs. Il plan d'areal ei approbaus e las cundindiziuns per ina realisaziun d'in project turistic optimalas. La sitaziun monetara e las pitgiras sil sector turistic engrevieschan la realisaziun.

8.3.3 Habitaziuns secundaras e hotellaria

Il Cantun pretenda disposiziuns per reglar, resp. limitar habitaziuns secundaras. Preparativas en connex cun las disposiziuns cantunalas. Project da pilot communabel Sedrun - Mustér.

8.3.4 Hotel Disentiserhof - planisaziun d'areal

Suenter intensivias stentas eis ei la finfinala reussiu d'anflar ina nova sligiazion per il complex Hotel Disentiserhof. Ina nova gruppa d'investurs vul realisar in niev concept e dar nova tempra a quei impurtont potenzial turistic.

⇒ Niev concept e l'intenziun d'arver il bogn per la publicitad e per las scolas. Preparaziun dil plan d'areal.

8.3.5 Pendicularas Mustér – stabiliments d'ennevar

Las Pendicularas Mustér SA s'occupeschon cun in project per in indrez d'ennevar. Quei pretenda ina revisiun parziala dalla planisaziun locala. La vischnaunca fa tut il pusseivel per accellerar quella revisiun. Quella savess succeder la fin da 2012 ni l'entschatta 2013 (votaziun dil pievel).

Cun enzonar entgins suloms sil Crest d'Acletta ha ella demussau sia voluntad da promover quella investiziun. Dapresent succeda la planisaziun da quartier.

8.3.6 Loipa da cuorsaliunga (CSC)

Engrondaziun enviars il CSC (garantir dretg da transit). Realisar l'illuminaziun dalla loipa (ev. integrar stan da sittar a Fontanivas).

8.3.7 Fontanivas – in campadi ideal

Cun las adattaziuns dil baghetg dil stan vegl da sittar vegn l'infrastructura aunc migliurada. Ultra da quei eis ei previu ulteriurs indrezs da giug e da recreaziun.

⇒ Levgiaments per il campadi (revisiun dalla lescha da baghegiar)

⇒ Mesiras da revitalisaziun en connex cun l'ovra Russein. Punt sur il Rein.

8.3.8 Embellaziun dil Vitg/Nova cumparsa/Concurrenza d'ideas

Ina biala cumparsa da vitg e cuntrada ei da gronda muntada per l'attractivitat da nossa vischnaunca e da nossa regiun. All'entschatta era ei previu da reponderar la cumparsa dalla staziun e siu contuorn. Igl ei semussau che quella lavur sa succeder mo en cumbinaziun cugl entir vitg. La suprastanza communal ha incaricau ina cumissiun speciala cun quella lavur.

Cun quella iniziativa sperein nus da saver dar ina nova tempra ed ina biala cumparsa a nies vitg.

2011 ei ina nova embellaziun da Nadal vegnida installada. Quella ha anflau ina buna accoglientscha ed igl ei previu da mantener quei sistem el futur.

⇒ Nova iniziativa. Incarica ad in biro specialisau.

8.3.9 Giubileum 100 onns Viafier retica Cuera - Mustér (comite d'organisaziun)

- Fiasta populara da giubileum ils 16 e 17 da zercladur 2011 a Mustér
- Participaziun alla campagna turistica per la promoziun dalla regiun

9. Edifecis communalis

9.1 Casa da scola nova (isolaziun)

La casa da scola nova stuess vegnir sanada, specialmein ord vesta energetica.

⇒ Niev scaldament (coligiazion cun Recal SA). Realisau

Plazza da scola: Ina sanaziun ei necessaria.

✓9.2 Casa communal (sanaziun ed isolaziun)

La sanaziun ei realisada e gartegiada en forma optimala.

⇒ Pendent: Mir da colligiazion cun casa vischinonta.

9.3 Casa da scola Disla e Segnas: Diever

Las casas da scola da Segnas e Disla vegnan buca pli duvradas per intents da scolaziun. Ellas caschunan aschia mo cuosts.

⇒ Ponderar tgei far cun quellas casas.

✓9.4 Menaschi tecnic Cuoz: Realisaziun

⇒ Il center communal d'infrastructura ei realisau per cumpleina cuntentientscha.

9.5 Halla da stialas

⇒ Realisau

9.6 Scaldament central a Rieven: Colligiazion da tuts edificis communalis

⇒ La casa communal, la casa da scola ed il Center da sport e cultural ein colligiai cul nivel scaldament central en Val Rieven. Quei ei in grond progress ecologic.

10. Ponderaziuns finalas

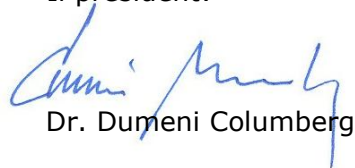

Proposta

Sebasond sin las expectoraziuns precedentas propona la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca da prender enconuschientscha:

- dil program d'actividad 2009 – 2012 revediu.

Suprastonza communal Disentis/Mustér
Il president: Il canzlist:

Dr. Dumeni Columberg

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 23 da schaner 2012

I:\Daten\Winword\Cuss\Messadis\Mess09-12\me1237_Program_d'actividad 2009-2012_actualislaus 23.01.2012.doc